

Tajomstvo svadobnej truhlice

Maľované truhlice sú neoddeliteľnou súčasťou hmotnej kultúry nášho národa. V dielňach ľudových remeselníkov vznikali jedinečné skvosty, ktoré do dnešných dní sú dôkazom nie len umeleckej zručnosti a cítienia našich predkov, ale odhaľujú aj mnohé životné príbehy a tajomstvá ich vlastníkov.

Na začiatku 19. storočia v obci Nižné Repaše, okres Levoča žilo vyše 800 obyvateľov. Po 2. svetovej vojne v dedine panovala chudoba, neúroda a ľud trápili rôzne choroby. Z dôvodu ťažkej životnej situácie mnohí odchádzali za prácou do zahraničia a zvyšovala sa aj úmrtnosť. Počet obyvateľov sa rapídne znížil na 176.

Písal sa rok 1934. Katarína Jakubová, rovnako ako jej rovesníčky, dlhé obdobie pripravovala svadobnú výbavu. Maľovanú truhlicu s dvomi zdobenými srdcami si dievčina priniesla do manželstva ako súčasť vena. V novom domove bola prvým jej majetkom a kúskom jej súkromia. Výbavu pripravovalo dievča samo akonáhle sa naučilo šiť a vyšívať. Venu prislúchali časti kroja (spodný a vrchný odev), posteľná bielizeň, obrusy, textilie používané v domácnosti. Nechýbala ani obľúbená drevená šperkovnica (kasta), v ktorej sa nachádzali stuhy, korálky, náhradné gombíky, kúsok čipky, drobná pozlátená ozdoba a prsteň z mosadze. Všetky uvedené predmety boli uložené v nevestinej truhlici, ktorú vyhotovil zručný rezbár práve pre tento účel. V zostavovaní výbavy pomáhali budúcej neveste aj príbuzní, keďže truhlica bola objemná. Spravidla jej súčasťou boli aj veci zdedené z matky na dcéru. Súčasťou vena malo byť aj obilie, dobytok či kone. Veno malo neveste v prvom rade zabezpečiť istý druh nezávislosti od manžela.

Obsah truhlice však mladá Katarína nestihla použiť. Zomrela po narodení dcérky Márie vo veku 36 rokov. Dnes už sedemdesiatšesťročná Mária spomína na slová svojej babičky, ako zúfalo prosila svoju dcéru, aby neodchádzala na druhý svet. Babička Máriu vychovala až do dospelosti. Neraz spomínala, ako sa voľakedy kolíska sama rozkolísala... Bola presvedčená, že to jej dcéra Katarína bdie nad svojim dieťaťom. Otec sa medzi tým oženil, ale výbava nebohej Kataríny zostala neporušená.

Svadobná truhlica je dnes zhmotnenou spomienkou neľahkých osudov členov jednej rodiny, ale aj vzácnou súčasťou zbierok SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku ako zaujímavý artefakt bohatej materiálnej a duchovnej kultúry našich predkov.

Iveta Vasilenková

